

Наталія Чухонцева

МІФОЛОГЕМИ «ПЕРШОСТИХІЙ» У ЛІРИЦІ ДНІПРОВОЇ
ЧАЙКИ

У статті досліджується специфіка художнього втілення міфологем води, вогню, землі, повітря у ліриці Дніпрової Чайки і доводиться, що вони відіграють важливу роль у творенні дисонансів ліричної свідомості, надають внутрішнього драматизму образу ліричної героїні. Суб'єктивні конотації відповідних концептів інтерпретуються як прояви модернізму.

Ключові слова: міф, міфологема, модернізм, традиція, концепт, архетип, символ.

Проблеми міфологізму української літератури раннього модернізму набули особливої актуальності у зв'язку з необхідністю повнішого з'ясування глибинних засад художнього мислення письменників «перехідної доби». Маємо підстави стверджувати, що лірика Дніпрової Чайки (Людмили Олексіївни Василевської-Березіної, 1861 – 1927) ще недостатньо вивчена у цьому аспекті. Причетність письменниці до модернізму була недооцінена літературними критиками кінця XIX – початку XX ст., оскільки лише дуже невелика частина її поетичного доробку (приблизно одна десята) побачила світ за життя авторки. Слід віддати належне спостережливості й науковій об'єктивності одного з противників цього напрямку С. Єфремова, який ідентифікував риси символізму в художньому світі Дніпрової Чайки – й усе-таки позитивно відгукнувся про її творчість: «Дніпрова Чайка витворила в нашому письменстві особливий жанр символістичних малюнків, у яких під зверхніми реальними рисами раз-у-раз чується глибший зміст, таємниче порівняння між подіями в природі і людським життям...» [5, с. 232]. Р.Шевченко 1931 року видав двотомник творів Дніпрової Чайки зі своїм нарисом про неї. Хоча його інтерпретація літературної спадщини

письменниці у цілому відповідала тогочасний ідеологічній кон'юнктурі [див.: 14], цей літературознавець загинув у сталінській катівні. Архів дослідника зник безвісти. Дніпрова Чайка майже на три десятиліття була «забута», а від 60-х до початку 90-х років ХХ століття її літературний доробок розглядався крізь призму реалізоцентричної концепції. Міфологізм у художньому світі письменниці дослідники мусили інтерпретувати як відлуння романтизму [див.: 1, 6, 10 та ін.], що увійшло у наукову традицію [див.: 15, с. 268 - 269]. З цих позицій Дніпрова Чайка була вписана в історію української літератури як представниця реалістично-романтичного напрямку.

Якщо В. Пінчук у своїй монографії лише натякав на риси модернізму у її творчості [див.: 10], то І. Немченко 2002 року вже мав змогу відверто висловити думку про їх наявність [див.: 9]. Унесок цих двох учених у вивчення спадщини Дніпрової Чайки до сьогодні залишається найбільшим, але слід відзначити, що перші спроби вписати її у контекст модернізму було здійснено учасниками міжвузівської наукової конференції «Дніпрова Чайка і розвиток української культури» (Херсон, 1991). Зокрема Л. Голомб у поетиці Дніпрової Чайки акцентувала вишуканість, відсутність традиційних паралелізмів, несподіване семантичне наповнення образів-символів і визначила нові теоретичні орієнтири для майбутніх дослідників: «Вивчення лірики поетеси вимагає відмови від звичного стереотипу сприйняття її ключових образів (моря, грози, буруна) як алегорій зростаючого народного гніву чи наближення соціальних катаклізмів» [4, с. 5]. Її доповідь завершувалася принципово важливим висновком: «Своєрідний пантеїзм, структура віршів, побудованих на принципі гармонії чи дисгармонії, символізація, що увиразнює духовний портрет ліричного «я», наскрізні образи виразно суб'єктивного забарвлення (бурун, хвиля, похмуре прибережне каміння, журлива сосна) складають той неповторно-чарівний світ Дніпрової Чайки, який авторка прагнула творити на засадах гармонії і краси» [4, с. 6]. Наведені вище цитати засвідчують, що Л. Голомб виявила у ліриці поетеси риси модернізму, хоч і не маркувала їх цим терміном.

Якісно новий підхід до вивчення поезій у прозі Дніпрової Чайки започаткувала О. Турган, яка здійснила міфопоетичний аналіз мініатюри «Мара» у контексті модернізму, наголосивши на її оригінальності, зумовленій авторською міфотворчістю: «Мініатюра «Мара» – міф, що зберігає вищі цінності: пам'ять, відчуття єдності художника зі своїм народом, віру в безсмертя роду, любов. Образи мари, хвилі, каміння характерні для міфології, спектр їх імплікацій надзвичайно широкий: це і символи культури Еллади, конкретного і вічного, мистецтва і буття, всієї світобудови. Міф про мару як цілісна іманентна легенда постає в центрі твору; утримує цю легенду природа, яка зазнає найрізноманітніших перетворень. Прекрасно володіючи прийомами неоромантичного психологізму, письменниця наділяє своїх персонажів якимось неусвідомленим міфологічним началом» [12, с. 135 – 136]. Я. Голобородько констатував у її творчості «окремі імпресіоністичні інтонації» [2, с. 43]. Казки Дніпрової Чайки разом із творами цього жанру Лесі Українки, Олександра Олеся і Михайла Коцюбинського дослідила крізь призму міфопоетики О. Цалапова [див.: 13]. Лірика ж Дніпрової Чайки досі не була предметом спеціального дослідження у вищезазначеному аспекті, що дає підстави вважати тему нашої статті актуальною.

Ми ставимо мету з'ясувати специфіку художнього втілення міфологем «першостихій» (води, землі, вогню, повітря) у ліриці Дніпрової Чайки, щоб глибше розкрити причетність поетеси до модерністського переосмислення загальнолюдських універсалій.

«Не випадково чотири елементи космогонічних міфів: вода, земля, вогонь і повітря – запозичені людиною з гончарного виробництва, а Бог, за давньогрецькою традицією, фігурує як «деміург» (гончар, ремісник). Вода для людини не просто H_2O (як підкреслював М.Гайдеггер). Вона і шторм, і дощ, і океан, і довга дорога крізь пустелю до колодязя, роса і свята водиця», – відзначив С. Кримський [7, с. 17]. До цього слід додати, що міфологема води – втілення жіночого первня природи – й тому акватичні образи дуже органічні у жіночій поезії. Ми поділяємо думку Я. Голобородька: «Якщо усе

ж таки існує таке явище і, відповідно, термінологічний фрейм, як «жіноча поезія», то в українській літературі її (цю поезію) виразно й репрезентативно втілює творчість Дніпрової Чайки» [2, с. 43]. Ця поетеса не належала до жодного з літературних угруповань, не формулювала якихось естетичних декларацій, а інтуїтивно знайшла адекватні її світовідчуттю форми поетичного самовираження, закорінені у прадавній міфології. Прикметно, що у збірці «Народні пісні з голосу Дніпрової Чайки та в її записах» дуже багато пісень з акватичною символікою – і майже кожна з них – про жіночу долю [див.: 8].

Обидві частини псевдоніма письменниці пов'язані з топосом води. Дніпро – не просто гідронім, а топос з виразним історіософським кодом, символічна вісь українського світу. Народнопісенний образ чайки символізує жіночу долю, а у відомій «Пісні про чайку», приписуваній Івану Мазепі, ця пташка постає як символ України, яка побивається за своїми дітьми (варіант «Ой горе тій чайці...» опублікований у вищезгаданій збірці [див.: 8, с. 158 - 159]). Поєднавши ці символи у своєму псевдонімі, Л. Василевська створила оригінальний і надзвичайно експресивний авторський міф. У поезії «Чайчина праця» вона визначила своє естетичне кредо: допомагати козакові, який символізує вільнолюбну частину українського народу (адже у степу він *«Мина шляхи биті, / Вільного шукає»* [3, с. 231]). Є тут й інші символічні образи фольклорного походження: *«Орел сизокрилий / В блакиті ширяє; / Вовки понад ярмом / Хижко завивають; / А над головою / Чайнятко кигиче, / Тріпочеться, в'ється / І далі десь кличе»* [3, с. 231]. Демінутиви «чайнятко», «чаєчка», «крильця» підкреслюють слабкість маленької пташки і водночас її відчайдушне прагнення допомогти козакові: *«За чайкою оком, / Може, лине вгору / І побачить в небі / Орла-винозора. / Може, чайчин щебет / Вчує, озирнеться / І вовків лукавих / Трохи встережеться»* [3, с. 232]. У поезії «Неожиданная встреча...» символічний образ чайки набуває гострого драматизму: *«Родилась я, видно, чайкой, - / Чайкой век свой проживу я - / То трепещущая счастьем, / То томительно тоскую. / Середины не хочу я - / Не*

моя она стихия. / И покой благоразумный - / То для чайки летаргия» [3, с. 362]. Цей наскрізний у поезії Дніпрової Чайки образ є не алегорією, а концептуалізується як символічна ідентифікація ліричної героїні.

Міфологема води у творах поетеси постає у найрізноманітніших утіленнях, зокрема символічних та алегоричних, як-от у вірші «Святим просвітачам люду слов'янського Кирилові та Мефодієві»: *«Та чи можна ж в темнім морі/ Правду утопити?»*; *«І рікою світ науки всюди розіллється»* [3, с. 230] чи у метафоричних, як у вірші «Хай хмари по небові ходять...» : *«І серце, до вінців налите, / Мені пророкує в цю мить, / Що можу я мертвих жити, / Що можу я чудо творить!»* [3, с. 318]. Мотив живої води дуже прикметний для лірики Дніпрової Чайки. Це зазвичай вода рухлива (джерело, струмок чи хвиля морська), яка утворює антитетичну пару з каменем, скелею, кригою, тихим плесом, болотом. Наприклад, у поезії «Хвиля» знаходимо такі рядки: *«Ти – камінь могутній, я – хвиля, / Живлюся живою водою»* [3, с. 337].

У першій строфі вірша «Посуха» реалістично показано катастрофічні наслідки бездощів'я у степу, а в другій – ключовий образ набуває алегоричного звучання: *«І в людях теж бува посуха: / Все мертвим сном неначе спить, / Забитого в кайдани духа / Ніхто не може розбудить»* - *«І звідки хмара та наліне, / Що дощ цілющий принесе?!»* [3, с. 245]. Якщо у двох останніх рядках відчувається відлуння алегорій І. Франка, П.Грабовського, М. Чернявського, то образ «посухи» в людях є цілком оригінальним, трансформуючись у наскрізний у ліриці Дніпрової Чайки символічний образ «душі посухи» (варіанти його – «посуха серця», «спечене серце»). Лейтмотив «оживлення» серця, яке «засохло» («закам'яніло», «затверділо», «завмерло», «замерзло» тощо), має неоромантичний характер. У громадянській ліриці Дніпрової Чайки в ролі «живої води» найчастіше постає поезія, яка пробуджує віру в перемогу добра і справедливості, надихає на боротьбу. В інтимній її ліриці мотив «живої води» оригінально втілений у романсі «Єрихонська рожа»: суха квітка, принесена прочанином зі святої землі, оживає, коли її полити. *«Отак же часами, як рожа пустині, /*

Міняється серце од ласки в людині [3, с. 328]. Варіантом «живої води» є роса, яка у вірші «Остання» постає символом кохання: *«Була пора: як квітка після спеки / Жадібно п'є цілющую росу, / Коханням я впивалась і живилась»* [3, с. 333]. Роса і сльози у ліриці Дніпрової Чайки іноді співвідносяться, як-от у поезії «Ніч»: *«Може, ти плакати вже розучився? / Добре – за тебе заплаче роса. / Сонечко зійде, і перлом-алмазом/ Зробиться кожна пролита сльоза. / Спечене серце окроплять ті сльози, / Тихо, спокійно заснеш, / Ранок прогляне, і з серцем воскреслим / Сміливо день ти почнеш!»* [3, с. 325]. Дніпрова Чайка поетизує кохання у неоромантичному дусі, акцентуючи його незнищенність: *«І щомить зростає сила, / І немає грані їй, / Все нікчемне, все погане, / Наче в морі, тоне в ній»* («Як у тебе ясно сяє...») [3, с. 267].

У вірші «Слава звитязі, поборотим горе!» море зображено дуже живописно, але воно водночас постає і як алегорія життєвого моря, яке намагалося втопити ліричну героїню, але вона здолала підступні хвилі: *«І чулось крізь плюскіт їх тихий / В їх мові, в облесній розвазі, / Що всюди поборотим лихо, / І слава повсюдно звитязі!»* [3, с. 275]. Алегоричний характер мають і два вірші з однаковою назвою «Бурун». Перший з них починається рядком *«Насунилось грізнеє море...»*, потім зображується картина втихомиреної стихії, на тлі якої тільки *«бурун навісний»* кидається на каміння, у яке закоханий, а над ним скиглить *«чулая чайка»*. Врешті вона накликала борвій – *«І з ревом бурун од каміння / В безкайнєє море плигнув./ А чайка гойдалася втішно / На його зеленім хребті»*, проте шквал *«закрутив їх угору / І чайці крило полонив»*. Бурун повернувся до каміння, *«А чайка в смертельнім сконанні / Безсило лежить на піску»* [3, с. 273]. Другий вірш «Бурун» починається рядком *«Зима. Помертвілеє море...»*. Бурун, заляклий під кригою біля каміння, прокидається від крику чайки, що сповіщає про прихід весни, й виривається на свободу *«І плеще, куди тільки хоче, / Величний, веселий, рясний, / А чайка в нестямі регоче, / Регоче в блакиті ясній»* [3, с. 263]. На наш погляд, бурун у цих та інших віршах поетеси є явно «чоловічим» образом, і в них у закодованій формі зображено родинну драму

Василевських. Досі обидва «Буруни» традиційно маркували як зразки алегоричної громадянської лірики [див.: 1, 6, 10], але маємо підстави стверджувати, що вони належать і до мариністики, і до інтимної лірики.

У вірші «Ліки» Дніпрова Чайка написала нібито оптимістичні рядки: *«Зцілющу шукати водицю / У нетрі подамсь і знайду!»* [3, с. 313], але завершила твір сумнівом: *«А що як отрути – не ліки / Зварила помилкою я?..»* [3, с. 314]. Антитеза «жива вода» – «отрута» досить часто трапляється у її ліриці. Розрадою і ліками для ліричної героїні Дніпрової Чайки є спілкування з природою. Наприклад, у вірші «Вчора тихо було, вчора вітер дрімав...» знаходимо такі рядки: *«І зробились ясні невиразнії сни, / Одлетіли журавлі думки, / А до серця мені заплескались пісні, / Як до каменя хвилі морські»* [3, с. 343]. У поезії «Гралася в морі...» авторка вдалася до символічної персоніфікації: розбита об каміння хвиля оплакала у піснях свою долю, завмерла у тихому плесі, знялася угору хмаркою, пролилася дощем і знову стала собою, щоб *«Вільно ізнову гуляти, / Пісню про волю, / Вільную волю, / Краще над всі шанувати»* [3, с. 350]. На нашу думку, це художнє втілення тих психологічних колізій, крізь які пройшла сама авторка.

Дніпровій Чайці бракувало широти світогляду і темпераменту для повноцінного втілення притаманних неоромантичній поезії мотивів «сонцепоклонництва», «прометеїзму», «антеїзму», апології «бурі». Вона належала не тільки до фемінного, а й до меланхолійного психотипу. Щиро прагнучи здійснення ідеалів свободи і справедливості, демократії та гуманізму, добра і краси, Дніпрова Чайка втілювала їх у традиційній для народницької поезії символіці «світла», яке протистоїть «темряві». Символіка вогню, який є міфологемою «чоловічого», активного первня буття, зазвичай домінує у художньому мисленні поетів героїчного чину (наприклад, у Лесі Українки та «пражан»). Дніпрова Чайка, звісно, до них не належала. Образ сонця рідко з'являється у її ліриці, а мотив, співвідносний з «прометеїзмом», є тільки в поезії у прозі «Дівчина-чайка»: вогнище, запалене й постійно підтримуване на острові таємничим прибульцем та його дочкою, рятує людей

від загибелі в морі. Сонце ж у художньому світі Дніпрової Чайки або випалює землю (наприклад, у вірші «Посуха»), або традиційно поетизується як компонент пейзажу, символічний атрибут весни чи нового дня. У її інтимній ліриці сонце з'являється лише іноді, як-от у поезії «О моя надіє, золотії крила...»: *«А кохання щире – сонечко святе!»* [3, с. 235], а зазвичай постає згаслим – як символічний еквівалент утраченого кохання (наприклад, у вірші «Люди казали...»: *«Згасло у серці яснєє сонце»* [3, с. 233]). Поетеса більше тяжіє до зображення «нічних світил», особливо зірок. Астральна символіка у її ліриці досить різноманітна. У ранньому вірші «Зорі» помітний наліт сентименталізму і пізнього романтизму: *«Ви мої дитячі очі / Рано здивували / І думки небесні перші / Ви подарували»*, проте є тут і елементи образності, співвідносні з символізмом: *«Впала в серце зірка щастя»* [3, с. 219]. У вірші «Зірка» цей мотив повторюється, а наприкінці твору лірична героїня просить *«Трошки світу, щоб я й другим / Колись посвітила»* [3, с. 242]. Химерне переплетення реалізму (який виявляється у зображенні голоду), романтизму, сентименталізму і модернізму бачимо у баладі «Зірчині чари», в основу якої покладений авторський міф про зірку-чарівницю, яка врятувала від голодної смерті родину заробітчанина, ввівши у летаргійний сон його дружину. Вражені цим дивом пани «поміч зібрали»: *«Хліб, і одежа, і гроші, - / Разом усе попливло, Стане й до нового хліба / Прогодувати село»* [3, с. 252]. Тут є тільки одна риса модернізму: авторський міф, а сам твір – один із найслабших у літературній спадщині Дніпрової Чайки. Її лірична героїня часто звертається до зірок, звіряючи їм свої таємниці, просячи поради і благаючи освітити останню мить життя. Образ місяця в поезії Дніпрової Чайки амбівалентний. У її ранній ліриці він постає у народнопісенній чи романтично-сентиментальній інтерпретації, як-от у вірші «Нічною добою»: *«Ширше ж, срібний місяцю, / Промені сипни, / В вікна бідлашні / Пильно зазирни! / Може, як осяється / Темрява німа, / Горенько вгамується / Й серце задріма...»* [3, с. 222]. Незрідка у художньому світі Дніпрової Чайки місяць є компонентом романтично-імпресіоністичного пейзажу, а в її ліро-епічних

творах він персоніфікується то як спільник героїв, то як боягузливий, хитрий і лукавий заздрісник і зрадник.

Земля вважається «жіночою» першостихією, але в ліриці Дніпрової Чайки вона постає не як «всеплодючая мати», від якої, вслід за ліричним героєм Франкових «Веснянок», черпають сили численні «Антеї» в українській поезії, а як народницька «убога нива», але значно частіше – як скелі, каміння, могила чи навіть «бруд». Мотив сівби у її поезії пов'язаний переважно із загальновідомою біблійно-народницькою символікою, але загортання зерен землею на могилі кохання – індивідуальна «знахідка» авторки, у якій є присмак декадансу, як і в символічному образі «бруду»: *«Хотіла б я квіткою бути, / Щоб, виссавши сік із землі, / Весь бруд земляний повернути / У пахощі й барви ясні»* [3, с. 323]. Принаймні, тут цілком очевидним постає модерністський культ краси, органічно притаманний художньому мисленню Дніпрової Чайки і задекларований у вірші «Віра, надія, любов»: *«Я вірую в красу, одній їй поклоняюсь»* [3, с. 317]. Символічний образ чайки у ліриці поетеси асоціюється з прадавнім уявленням про птахів як володарів повітряного простору, які зв'язують небо і землю. Коли її чайка накликає бурю, то сама стає її жертвою (конає на піску зі зламаним крилом). Фемінно-меланхолійний характер авторки позначився на її ліричній героїні, яка обожає тишу і полюбляє тільки легенький вітерець (наприклад : *«Тихую-претихую нічку бог послав»* [3, с. 317], *«Вчора тихо було, вчора вітер дрімав...»* [3, с. 343]).

Домінування у поезії Дніпрової Чайки мотивів та образів, пов'язаних з міфологемою води, засвідчує виразну фемінність її творчого мислення, інтуїтивне відчуття внутрішньої спорідненості з «жіночою першостихією». Концепт «вода» у ліриці поетеси набув численних конотацій і варіацій: жива (рухома, цілюща) і мертва (стояча, лід, отрута), небесна (дощ, роса) і земна (річка, море), «вільная хвиля» і бурун, сльози тощо. Серед образів, пов'язаних з міфологемою вогню, у поезії Дніпрової Чайки домінують астральні символи. Її ліричній героїні притаманні відчуття містичного зв'язку

з зірками, віра у їхній магичний вплив на людей. У баладі «Зірчині чари» все це втілено в авторському міфі. Інший авторський міф закодований у псевдонімі поетеси, який має культурософсько-патріотичну семантику й пов'язаний з міфологемами води і повітря, прадавніми уявленнями про птахів як істот не стільки земних, скільки небесних. Самоідентифікація Дніпрової Чайки дає ключ до розуміння її мистецької психології: попри любов поетеси до рідного краю і намагання змінити на краще долю простого люду, її творча уява часто відривається від «грішної землі» і лине у незвіданий простір. Тож риси неоромантизму і символізму в художньому світі письменниці неминуче мали з'явитися.

Дніпрова Чайка не тільки використовувала міфи, а й творила власні, що наближало її до модерністів. Творчість поетеси пройнята гуманізмом, етичним максималізмом, культом краси, але водночас і внутрішнім драматизмом, індивідуалізмом, зумовленими обставинами її життя та особливостями світосприйняття. Художня інтерпретація міфологем «першостихій» у ліриці Дніпрової Чайки переконливо це засвідчує.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневська Н. Дніпрова Чайка і її твори / Н. Вишневська // Дніпрова Чайка. Вибрані твори. – К. : Дніпро, 1987. – С. 5 – 20.
2. Голобородько Я. «Я» – концепції Дніпрової Чайки (файли долі та творчості) // Голобородько Я. Південний ареал. Консорціум літературної Таврії: роман-монографія / Я. Голобородько. – К.: Факт, 2007. – 400 с.
3. Дніпрова Чайка. Твори / вст. стаття, впоряд., підготовка текстів та примітки О. Килимника / Дніпрова Чайка. – К. : Держлітвидав, 1960. – 512 с.
4. Дніпрова Чайка і розвиток української культури: тези міжвузівської наукової конференції. – Херсон, 1991. – 112 с.
5. Єфремов С. Історія українського письменства: у 2 т. / С. Єфремов. – Мюнхен, 1989. – Т. 2. – С. 232.

6. Килимник О. Дніпрова Чайка / О. Килимник // Дніпрова Чайка. Твори. – К. : Держлітвидав, 1960. – С. 3 – 20.
7. Кримський С. Під сигнатурою Софії / С. Кримський. – К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. – 718 с.
8. Народні пісні з голосу Дніпрової Чайки та в її записах / упорядкування, вступна стаття і примітки О. Дея та В. Пінчука. – К.: Музична Україна, 1974. – 315 с.
9. Немченко І. Поезія Дніпрової Чайки: монографія / І. Немченко. – Херсон: Вид-во ХДПУ, 2002. – 130 с.
10. Пінчук В. Дніпрова Чайка. Життя і творчість: монографія / В. Пінчук. – К.: Вища школа, 1984. – 120 с.
11. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму: монографія / Я. Поліщук. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. – 392 с.
12. Турган О. Українська література кінця ХІХ – початку ХХ ст. і античність (шляхи сприйняття і засвоєння) / О. Турган. – К.: Ін-т літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, 1995. – 174 с.
13. Цалапова О.М. Міфопоетика казкового світу раннього українського модернізму (Дніпрова Чайка, Леся Українка, Олександр Олесь, Михайло Коцюбинський): автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 / О.М. Цалапова. – Харків, 2011. – 20 с.
14. Шевченко Р. Дніпрова Чайка: біографічно-критичний нарис / Р.Шевченко // Дніпрова Чайка. Твори: у 2 т. – Харків: Рух, 1931. – Т. 1. – С. 5 – 54; Т. 2. – С. 5 – 11.
15. Шумило Н. Під знаком національної самобутності / Н. Шумило. – К.: Задруга, 2003. – 354 с.

N. Chukhontseva

**MYTHOLOGEMES OF «FIRSTELEMENTS» IN THE LYRICS BY
DNIPROVA CHAYKA**

The article deals with the specificity of artistic embodiment of mythologemes of water, fire, earth, air in the lyrics by Dniprova Chayka and proves the considerable role of this mythologemes in the creation of dissonances of lyric consciousness and produced inward grammaticism in lyric hero's image. The subjective connotations of accordant concepts are interpreted as manifestations of modernism.

Key words: *myth, mythologeme, modernism, tradition, concept, archetype, symbol.*

Н.Д. Чухонцева

МИФОЛОГЕМЫ «ПЕРВОСТИХИЙ» В ЛИРИКЕ ДНЕПРОВОЙ ЧАЙКИ

В статье исследуется специфика художественного воплощения мифологем воды, огня, земли, воздуха в лирике Днепровой Чайки; доказывается, что эти мифологемы играют важную роль в создании диссонансов лирического сознания, привносит внутренний драматизм в образ лирической героини. Субъективные коннотации соответствующих концептов интерпретируются как проявления модернизма.

Ключевые слова: *миф, мифологема, модернизм, традиция, концепт, архетип, символ.*

Відомості про автора

Чухонцева Наталія Дмитрівна, кандидат філологічних наук, доцент.
Херсонський державний університет, факультет філології та журналістики,
кафедра українського літературознавства, доцент. 73000, Херсон, вул. 40
років Жовтня, 27. Моб. тел. автора 0665529494, домашня адреса: 73014,
Херсон, вул. Морська, 11, кв. 14.